

9 MAY - FAŞİZM ÜZƏRİNDƏ QƏLƏBƏNİN 77-ci İLDÖNÜMÜ

Ə
L
İ

R
Z
A

X
Ə
L
Ə
F
L
İ

Bir acı xatirə

Cavadoğlu danışır; sözü-sözə tuturam,
Qəlbimi, varlığımı oda, közə tuturam.

Elə canlı danışır, mən də şahid oluram,
Dirigözlü alışı, yanır, şəhid oluram.

Bu xalqın taleyində bir xoş gün olmayıbmi?
Salnaməyə yazılıb yaddaşda qalmayıbmı?!

Müharibə başladı... od gəldi, alov gəldi,
Talelər yağmalayan tor gəldi, tilov gəldi.

Dağıdıb düz elədi, bərələri, bəndləri,
Yandırır kül elədi şəhərləri, kəndləri.

Döyürdü qapıları, qırırdı kilidləri,
Ölüm bir-bir yeyirdi sonuncu ümidləri.

Cəbhələrdə atılan güllələr can yeyirdi,
İçin-için daşlanan Azərbaycan yeyirdi.

Analara dəyirdi atılan hər bir güllə,
Arzuları öldürüb, qazırdı qəbir güllə.

Yeddi yüz min oğulu vermişdi Azərbaycan,
Faşizmə sinəsini gərmişdi Azərbaycan.

Gedənlərin yarısı... bəlkə, çoxu dönmədi,
Yollara baxan gözlər, çıraq oldu sönmədi.

Dəhşətdən nişanəydi əlsiz, qolsuz gələnlər,
Əbədi həsrət idi dilsiz, yolsuz gələnlər.

Rusiya çöllərini gedənlər Vətən bildi,
Uzaq, yaxın hər yeri - can bildi, bədən bildi.

Sədaqətlə vuruşdu Azərbaycan əsgəri,
Hər qarışı qorudu neçə can-can əsgəri.

Bakı qan verdi hər bə damarından, canından,
Ürək verdi, dil verdi insan həyəcanından.

Əvəzində nə gördü qardaş dediklərindən,
Sözüm qana bələner arxı vursam dərinəndən.

Bu payların içində neçə dağlı günü var,
Xocalının taleyi, Qaradağlı günü var.

Dərddən dağlar yaranıb, dövlət belə, var belə,
Yaddan çıxarmı hələ, İyirmi Yanvar belə.

Didərginlik, qaçqınlıq - bir milyon insan demək,
Dərddən ağır dərd olar ağır yemək, dərd yemək.

Gülüstandan bu yana, Türkmənçaydan gələn yol,
Qarabağda qan gölü, durub üzə gülən yol.

Haracan yazam yenə, mənimlə gedər bu dərd,
Ruhumu, varlığımı illərdi didər bu dərd.

Yerisəm arxasınca, dərd məni alar gedər,
Dastanım da yarımçıq, yarıda qalar gedər.

Hərəminin qəlbində bir acı xatirə var,
Oxunar kitab-kitab, dillər sözə gətirər.
Unudulmaz... üstünə çöksə də zaman dağı,
Yaddaşı yağmalayan illər sözə gətirər.

Dünyanın qan çanağı çatladı başımızda,
Qan çiləndi torpağa, qızardı daşımız da...
Göyərdi ömrümüzə, kök atdı yaşımızda,
Güllələrdən qalanı güllər sözə gətirər.

Yeddi yüz min oğul da bizdən getdi cəbhəyə,
Gedənlərin yarısı qayıtmadı geriyyə.
Keçdilər canlarından Vətən qorunsun deyə,
Gölləndi axan qanlar... sellər sözə gətirər.

Vətəndən uzaqlarda Vətən dedi son anda,
Həsrəti ah içində bitən dedi son anda.
Sənə sevgim, eşqimdi yetən dedi son anda
Uçdu Vətən göyünə... yellər sözə gətirər.

Müharibə bürüdü od-alova dünyanı,
İkinci böyük savaş... ölüm-dirim bəyanı;
Bayatıydı, ağrıydı bu savaşın hər yanı,
Yaşayar sinələrdə ellər sözə gətirər.

Avropa çöllərində qəbir-qəbir ad olan,
Bir səngərdə döyüdü doğma olan, yad olan,
Anaların qəlbində göynəyən, fəryad olan,
Nalələri o yerlər... çöllər sözə gətirər.

Avropada can qoyan oğulların yerinə,
Xələflinin qələmi sözü çəkər dərinə.
Durulmadı siyasət, ötdü zaman, qərinə,
Doğruları bulanıq... lillər sözə gətirər.

Cavadoğlu sinəsi zəngin bir xəzinədir,
Üfüqləri görünməz əngin bir xəzinədir.

Danışdıqca yüz ilin sirr dağları ovulur,
Gözlərimin önündən qaranlıqlar qovulur.

Görürəm, ağır-acı, dərd məntiqi yerində,
Söhbətinə heyranam, sərt məntiqi yerində.

Səksənə az qalsa da, ağıl tacdır başında,
Hər olayın ayrıca yeri var yaddaşında.

Bir canlı salnamədir, tarixin öz sözüdür,
Tarixin sözü də yox, bəlkə, tarix özüdür?!

poema

Qayıdıram o yerə - qanlı cahan savaşı,
Dağıdırdı dünyanı, söküdü dağı, daşı.

Yer göyə çevrilirdi, göy çökürdü torpağa,
Doğranan gövdələrdən dərd qalırda yarpağa.

Faşizmin qəddar üzü insanlıqdan çıxmışdı,
İnsanlıq sarayını faşizm özü yıxmışdı.

Ölüm yerə, göyə də Allahlıq ələyirdi,
Xeyir zəlil olmuşdu, şər ölüm ələyirdi.

Ölüm qanad açmışdı dağ boyu, dərə boyu,
Yeri yirdi günbəgün bənd boyu, bərə boyu.

Qafqaz əzəmət, qürur, sinə gərdi yağya,
Qəzəbindən od aldı, güllə dərdi yağya.

Gədəbəyin dağları dedi, gedin oğullar,
Yaşadar adımızı əfsanələr, nağıllar.

Məmməd kişi bilirdi daha hünər vaxtıdır,
Qeyrətin, dəyanətin indi dinən vaxtıdır.

Burda torpaq adı var, burda Vətən adı var,
Şərəfin, ləyaqətin dildə özgə dadı var.

Nabat ana görürdü bu daha başqa rəngdi,
Könülləri titrədən, sızladan bir ahəngdi.

Döyüşmək istəyini Kərəm könüllü yazdı,
Baxmadı arzuların qönçəsi, gülü yazdı.

Get vuruş kişi kimi, - dedi atası Məmməd,
Adınla gətirərsən bu yurda şöhrət, hörmət.

Səninlə fəxr edirik el içində, ay oğul,
Hər oğul da Vətənə Allahdan bir pay, oğul.

Səni aparan yollar bir gün bizə qaytarar,
İgidin adı qalsa, dilə, sözə qaytarar.

Nabat ana qəlbini öz dərdinə bələdi,
Oğlunun arxasınca göz yaşını ələdi.

Sağ-salamat qayıt gəl, dağlarımız sevensin,
Açılsın qönçələri, bağlarımız sevensin.

Gözləyəcək oğulun, gözləyəcək anan da,
Gözləyəcək vəfalın, sənsiz qalan sonan da.

Bir gün gəlib görərsən oğlun Yusif böyüyüb,
Həsrətə, ayrılığa necə dözüb böyüyüb.

Sevgilin, gözəl Bağdat sənə sadıq qalacaq,
Göynəsə can kitabı, əhdi dərman olacaq.

Önündə düşmənlərin saralsın, solsun, - dedi,
Ulu yaradan özü köməyin olsun, - dedi.

(Davamı 8-ci səhifədə)

(Əvvəli 1-ci səhifədə)

Nabat ana oğlunu belə göndərdi hər bə,
Ürəyində min dəfə lənət oxudu Qərbə.

Məktublar körpü saldı uzaq-uzaq yollara,
Vüsal gəlib yetmədi həsrət-həsrət qollara.

Səngər-səngər uzanan yollar qandan keçirdi,
Vətən də oğul-oğul qandan, candan keçirdi.

Şimali Qafqaz, Mozdok, Moskva altı döyüş,
Nifrət, qəzəb kükrəyir, kəsilmir hədə, söyüş.

Kərəm geri çəkilmir ölümlə cəngə çıxır,
Gözlərindən düşməyə od yağır, şimşək çaxır.

Döyüşürdü - amalı müqəddəs Vətən adı,
Çarpışır - hər anı ölüm dadı, qan dadı.

Kərəm keçən yerlərdən hünər, qeyrət bitirdi,
Azərbaycan adına şərəf, şöhrət bitirdi.

Komandirlər yazırdı qürurunuz dağ olsun,
Belə oğul böyüdən ata, ana sağ olsun.

Bir qaladı basılmaz, igid Kərəm səngəri,
Azərbaycan oğlunu böyük Vətən əsgəri.

Məktub əl-əl gəzirdi el içində, obada,
Kərəm uca ad alıb qan içində, davada.

Uzanırdı bu dava ötdükcə aylar, illər,
Üzülürdü insanlar dəyişdikcə fəsilələr.

Ərinin yadigarı Yusif ilə baş-baş,
Bağbad ana qalmışdı tale ilə daş-daşa.

Cavad uca tuturdu namusunu, adını,
Gətirdi öz evinə qardaşı arvadını.

Dedi Yusif böyüyər uşaqların içində,
Yoxsa tələf olardı buzun, qarın içində.

Doğmalar arasında ana-bala bir qədər,
Aram olub dolanar, gəlməsə qəza-qədər.

Yusif qoruyurdu Cavadın uşaqları,
Qayğısız ötüşürdü Yusifin də çağları.

Yerimirdi fəsilələr, günlər ağır keçirdi,
Müharibə dəryazı insanları biçirdi.

Kəsildi Kərəmdən də gələn kağız bir ara,
Ümid işıq salmadı zülmət qaranlıqlara.

Qucaqlayıb Yusif Bağdat ana ağları,
Ağlamağı gecələr daş-divarı dağları.

Bayatılar güllənir dilimdən misra-misra,
Hər sözün ağrısı var ilimdən misra-misra.

Şirinin zəhəri var, zəhərin təhəri var.
Hər qaranlıq gecənin açılar, səhəri var.

Aç gözünü çölü gör, bülbül qonan kolu gör.
Sən könüldən-könülə, gözdən keçən yolu gör.

Qəminə qardaş olam, dərdinə yoldaş olam,
Ürəyində göyərəm, sözünə sirdaş olam.

Dönməz düzün karvanı, sönməz közün karvanı.
Yaddaşda yol eləyər, gedər sözün karvanı.

Axır ki, qara kağız döydü onun baxtını,
Uçurub viran qoydu sevgisinin taxtını.

Onun cavan qəlbindən qara qanlar axırdı,
Atsızlıq xiffəti uşağı da sıxırdı.

Beləcə gənc Yusif də gündən-günə əriyir,
Əzizlənir öyülür, amma yenə əriyir.

Axır ki, Yusif də apardı müharibə,
Ümidlərin əlindən qopardı müharibə.

Zaman belə dolandı aylar, illər keçdikcə,
İnsanlıq nələr çəkdi dövrən qanlar içdikcə.

Bu savaşda can verdi, qan verdi Azərbaycan,
Əvəzində dərd dərdi, qəm dərdi Azərbaycan.

Hələ yollar dumanlı - boran idi, qar idi,
Hələ aydın sabaha neçə sabah var idi...

Bir erməni gəzirmiş Kərəm adı dillərdə,
Kərəmi axtarırmış altmışıncı illərdə.

Deyirmiş adı, xatirəsi bənzəsə də nağıla,
Yaşadığım ömrü borcluyam bu oğula.

Xilaskarım döyüşçü Alnabat kəndindəndi,
Məmməd oğlu Kərəmdi, elə sizin dindəndi.

Axtarıb Gədəbəydə - Alnabata yol gəlib,
Axtarıb yaddaşlarda cığır gəlib, kol gəlib.

Gəlib görür Kərəmdən bir qara kağız qalıb,
Evi uçub, dağılıb oğlunu zaman alıb.

Kərəm mənə deyirdi: Yusif adlı oğlu var,
Yaşayar adı ilə tale olsa ona yar...

Pavel adlı erməni danışır ağlayırmış,
Göz yaşları kəsilmir, elə hey çağlayırmış.

Eşidənlər, bilənlər yığışblar başına,
Bir xatirə danışır, güvənib yaddaşına.

Kəşfiyyətçi olmuşuq qorxu-qada içmişik,
Neçə dəfə cəbhəni o üz-bu üz keçmişik.

Yadımdadır, son dəfə getmişdik kəşfiyyətə,
Sanki sonuncu dəfə baxırdıq bu həyata.

Çox uğurlar görmüşdük Kərəmin sayəsində,
Qorunurdu bəxtimiz onun himayəsində.

Mənim yerlim Samvelin pozuldu kefi niyə?
Komandir Kərəm idi biz iki erməniyə.

Üç nəfər birgə getdik hava tutqun, boran, qar,
Öyrəndik mövqelərdə düşmənin nə sirri var.

Biz geri qayıdanda duyuc düşdü almanlar,
Ölüm yağdı güllələr, itdi iman, gümanlar.

Yaralandım orda mən, budumdan qan axırdı,
Taqətim kəsilirdi, canımdan can axırdı.

Kərəm yardım elədi, qoymadı qan itirim,
Qıymadı yarı yolda həyatımı bitirim.

Eşitdim Samvel deyir: ara, bunu qoy yerə,
Apara bilmərik biz - söylədi neçə kərə.

İgid Kərəm dedi, yox, onu burda qoymaram,
Belə xəyanət olmaz, dostu darda qoymaram.

Hətsiz, halsız olsam da, bunları anlayırdım,
Ürəyimdə bəxtimi, günümü danlayırdım.

Samvel təkid eylədi, başına bir güllə çax,
Ölsün, gəbərsin burda... almanlar gəlir, bir bax!

Kərəm baxdı Samvelə bir tərs nəzər yetirdi,
Məni endirdi yerə, bəxtim belə gətirdi.

Düşündüm bu da sonu... axırım çatdı yəqin,
Türk deyən qaraçuxam burdaca yatdı yəqin.

Kərəm silah götürdü, mövqə tutdu döyüşdü,
Arada bir qəzəblə qışqırıb da söyüşdü.

Mən görürdüm Samveli, dodaqaltı deyindir,
Alçaqlıq libasını o, beləcə geyindir.

Silahını götürüb aradan belə çıxdı,
Belə alçaqlar üçün yol hər zaman açıldı.

Kərəm ilə birlikdə qeyrət, təpər döyüşür,
Almanlar elə bilir iki nəfər döyüşür.

Ayrı-ayrı yerlərdən durub atəş açırdı,
Axır ki, cəsəti düşmənləri qaçırdı.

Məni ölməyim deyər paltarına bürüdü,
Taqəti kəsildə qar üstündə sürüdü.

Sonra da istədim ki, Samveli ələ verim,
Əməlinin yolunu özüm ona göstərim.

Ancaq Kərəm dedi ki, hər şeyi Allah görür,
Doğru-düzgün cəzanı Allahın özü verir.

Beləcə xilas olur, Samvel də tribunaldan,
Kərəmin sayəsində sağ çıxır qeyli-qaldan.

Belə yerdə deyirlər, başına pırlanım mən,
Bu kəndin torpağına, daşına pırlanım mən.

Belə oğul yetirən tork anası var olsun,
Qoy bu dağlar, bu yerlər hər vaxt bəxtiyar olsun.

Bundan belə nə deyim, olanları söylədim,
İllər boyu sinəmdə qalanları söylədim.

Samvelə dedim; sənənsən insanlığın düşməni,
Sən erməni olsan da, türk xilas etdi məni.

Kərəm məni gətirdi qospitalda sağaldım,
Kərəmin sayəsində sağ qaldım, ömür aldım.

Hey deyirdim, ey Tanrı, kaş Kərəmi görəydim,
Baxıb uca boyuna sevincimi dəreydirdim.

İndi bildim Kərəmin nə oğlu, nə evi var,
Ancaq mənim qəlbimdə bir sevgi görəvi var.

Bu dünya çox qansızdır, xain çıxır doğma da,
Samvelin timsalında bunu gördüm voynada.

Sonralar Samvel gəldi, sol qolu da yox idi,
Kim bilir necə olub, hiyləsi də çox idi.

Məni görməz istəmir, hər vaxt yan qaçır məndən,
Mənim üçün fərqi yox, onun qəddar düşməndən.

Voynadan söz düşəndə sivişib aralanır,
Xəyalım dolandıqca ürəyim yaranır.

Dedim, gəlim söyləyim, sizə doğrunu, düzü,
Ürəyimdə qalmasın tarixin doğru sözü.

Kərəm belə Kərəmdi, igidlərin igidi,
Mərdlikdə, sədaqətdə igidlikdə tək idi.

Çardaxlı erməni dili yaxşı bilirdi,
Dilimizin dilini bizdən yaxşı bilirdi.

Danışdı, dilində sözlər gül-gül olurdu,
Sanki onun dilində kəlmə bülbül olurdu.

Pavelin söylədiyi bu hekayət bitmədi,
Yaddaşlarda yaşadı, izziz keçib getmədi.

Çardaxlıda çoxları bilirdi bu söhbəti,
Pavelin nəvələri itirmirdi hörməti.

Ötdü zaman, qərinə... əsrin sonuna yaxın,
Ermənilər təzədən kükrədi axın-axın.

Baş qaldırdı samvellər kəsildi bənd, bərələr,
Pavelləri də uddu bu uçurum dərələr.

Pavelin övladları Rusiyaya köç etdi,
Qarabağın işğalı neçə ömür puç etdi.

Erməni daşnakları bizə bəla gətirdi,
Neo faşist donunda təzə bala gətirdi.

Bu yerdə Cavadoğlu yada salır Nijdeni,
Faşizmdən dünyaya ayaq açan müjdəni.

Bu gün heykəl donunda faşizm bir qayadır,
İnsanlıq bəlasını düşüncədə oyadır.

Acı olan budur ki, dünya inadla susur,
Erməni mədəsindən faşizm bəla qusur.

Qələbədə yetmiş beş il ötsə də, hələ var,
Faşizmin yarasını qəlbində daşıyanlar.

O zaman insanlığın birliyi güc göstərdi,
Dünya quduz Hitlerə dərs verdi, öc göstərdi.

Azərbaycan da bu gün bir dünya modelidir,
Düşməyə qarşı birlik bu xalqın öz əlidir.

Dünya görmüş dostumun sözünün hikməti var,
Hər sözün alt qatında gizlənən siqləti var.

(Davamı 9-cu səhifədə)

(Əvvəli 8-ci səhifədə)

Vətənə xain çıxıb, asudə gəzmək olmaz,
Xainin tamah qabı nə daşmaz, nə də dolmaz.

Bilirəm ki, xainlər İrəvana züü tutur,
Hələ kimlər, kimsələr səs qaldırıb, küy tutur.

Yaman marıqda yatıb, yallanan, yal yeyənlər,
Ölkəni öz içindən dağıtmaq istəyənlər.

Vətənə yanan dostum nə çəkir mən bilirəm,
Sözümün şah qapısı... söz evimə gəlirəm...

Erməni hiyləsinə aldanan yazıqları,
Başa salaq, qaytaraq, yolundan azıqları.

Cavadoğlu yangısı sözümün atəşidir,
Sözümə işıq verən ürəyi, günəşidir.

Tarixi günümüzə gətirdim bir görk olsun,
Yolunu düz gedənə Xələflidən ərək olsun.

Kərəm kimi oğullar bir gün silaha dolar,
Yağılar zəbun olar, yurd yenə bizə qalar.

Bir kimsə düşünməsin nələrsə yaddan çıxar,
Toqquşar düşüncələr, yaddaşa şimşək çaxar.

Göy üzündə dolanır Kərəmlərin ruhları,
Lənətlə damğalayır bu qaragüruhları.

Bu acı xatirəni sözə çəkdim - yaşasın,
İnsanlığa sədaqət, hörmət-izzət daşısın.

Dostum Cavadoğlunun dinlədikcə sözünü,
Hər sözünün sonunda mən görürdüm özünü.

Ağrılar daşıyırdı xatirələr içində,
Vətən dərdi, el dərdi daha nələr içində.

Hər sözündə bir mənə, hər mənada bir hikmət,
Hər hikmətin özündə dövrə ehtiram, hörmət.

Gələcəyə gedən yol keçmişdən keçər yenə,
Həqiqət bulağından təşnələr içər yenə.

Mən Ənvər Nəzərlidən bir təxmis eləyirəm,
Sözümü ustadımın ruhuna bələyirəm.

Sevənlərin eşqinə məndən yadigar olsun,
Harda sevgi var olsa, orda səsım var olsun.

Dillənsin pərdə-pərdə ürəklərin telləri,
Duyğuları paylasın eşqin səhər yelləri.

Bülbül ol qönçə gülə - ötsən də, ötməsən də,
Dərdinlə cıdırı çıx - ötsən də, ötməsən də.
Qismətinə gecikmə - tutsan da, tutmasan da
«Tərk etmə eşqi, vəslə yetsən də, yetməsən də
Yol yolluğunda qalmış, getsən də getməsən də».

Yolunu tanıyanı döndərsən yoldan dönməz,
Ürəyində eşq odu haqdan yanırısa sönməz,
Uçdusa könül quşu, ha çağır, göydən enməz;
«Sevda bu can evindən bir dəm bitib, tükənməz
Ey ömrümün baharı, bitsən də, bitməsən də».

Unudarmı bir kərə qanan, səni, ey aşıq,
Bilər bir gün eşqində yanan, səni, ey aşıq.
Üzü qara qalacaq danan səni, ey aşıq
«Mənzil başında gözlər canan səni, ey aşıq
Eşqin çətin yolunda itsən də, itməsən də».

Arzularım qönçədi, sən bəzəkli güldansan,
Yatmışları uyğudan dan üzü oyadansan;
Dan üzü üfüqləri al-qana boyadansan,
«Sən eşqimin nübarı, sən bir zərif fidansan,
Əkdim könül bağımnda bitsən də, bitməsən də».

Qəlbimi alıb getdin mənə şad xəbərindir,
Dan üzü yel gətirən ətrindir, ənbərindir,
Əli Rza Xələfli aşıqın, Qənbərindir,
«Şövq ilə can ver eşqə onsuz da dilbərindir
Ənvər, fəda bu canı etsən də, etməsən də».